

Sygn. I C 104/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Janusz Blicharski
Protokolant:	Karina Hofman

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. N.**

przeciwko **Skarbowi Państwa-Aresztowi Śledczemu w K.,**

Aresztowi Śledczemu w S., Zakładowi Karnemu w C.

o zadośćuczynienie

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda A. N. na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 240 zł (słownie: dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na oryginale właściwy podpis.

I C 104/13

UZASADNIENIE

Powód A. N. domagał się zasądzenie od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w S., Aresztu Śledczego w K. oraz Zakładu Karnego w C. 80.000 złotych zadośćuczynienie za to, że odbywając karę pozbawienia Wolności w w/w jednostkach penitencjarnych od sierpnia 2009 r. do chwili obecnej przebywał w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m² na jednego skazanego. Stan taki powodował narastanie u osadzonych stresu i agresji, sprzyjał popełnianiu przestępstw, powodował urazy i uszkodzenia ciała, utrudniał utrzymanie higieny osobistej, zmuszał do spożywania posiłków w łóżku lub na taborecie oraz uniemożliwiał poruszanie się po celi.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa przecząc, aby w celach w których przebywał powód występowało przeludnienie.

Wyrokiem z dnia 9 X 2012 r. Sąd oddalił powództwo A. N..

Zdaniem Sądu powód nie wykazał, że w trakcie odbywania kary w zakładzie Karnym w C. od lutego 2011 r. przebywał w celach przeludnionych tj. o powierzchni poniżej 3 m² na jednego osadzonego a wnioski dowodowe o przesłuchanie przedstawicieli jednostek penitencjarnych w których odbywał karę nie spełniały wymogów przewidzianych art. 258 k.p.c.. W ocenie Sądu powód nie skorzystał z inicjatywy dowodowej i stosownych dowodów nie przedstawił.

Na skutek apelacji powoda - który zarzucił pominięcie faktów i dowodów, jak choćby przesłuchania go w charakterze strony - Sąd Apelacyjny w G. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania. Uchylając wyrok Sądu I instancji, Sąd II instancji wskazał na szereg uchybień procesowych takich jak prawidłowa reprezentacja Skarbu Państwa, nie zobowiązanie strony do uzupełnienia wniosków dowodowych w zakresie umożliwiającym wydanie postanowienia dowodowego spełniającego wymagania określone w art. 236 k.p.c.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Od 27 sierpnia 2009 r. do 11 maja 2010 r. A. N. odbywał karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w K.. Karę tę odbywał w sześciu różnych celach o następującej powierzchni i liczbie skazanych:

- cela nr (...) ośmioosobowa- od 27.08.2009 do 24.12.2009 - pow.24,85 m²
- cela nr (...) trzyosobowa-od 24.12.2009 do 19.01.2010 - pow.10,51 m²
- cela nr (...) trzyosobowa - od 19.01.2010 do 21.01.2010 - pow. 10,03 m²
- cela nr (...) dwuosobowa - od 21.01.2010 do 03.02.2010 - pow. 8,78 m²
- cela nr (...) trzyosobowa - od 03.02.2010 do 15.03.2010- pow. 10,03 m²
- cela nr (...) trzyosobowa - od15.03.2010 do 11.05.2010 - pow. 9.94 m²

W tym czasie tylko przez **18 dni** powód przebywał w celi nr (...) w dziewięć osób, mimo przeznaczenia celi maksimum na 8 osób. Po 6 grudnia 2009 r. powód ani razu nie przebywał w Areszcie Śledczym w K. w celi w której powierzchnia na 1 skazanego była niższa niż 3 m². W Areszcie Śledczym w K. osoby palące nie przebywają w tych samych celach z osobami nie palącymi wyrobów tytoniowych.

dowód: zestawienie cel w Areszcie Śledczym w K., w których przebywał powód – k. 171 wraz z rzeczywistym zaludnieniem cel mieszkalnych – k. 172 – 184.

W Areszcie Śledczym w K. każdy skazany dysponuje własnym łóżkiem, własną szafką oraz taboretami, na wyposażeniu celi zawsze znajduje się stół o wielkości odpowiedniej do ilości skazanych. Nie ma żadnego uzasadnienia, aby skazani spożywali posiłek na kolanach, siedząc na łóżku. Wystarczająca jest ilość miejsc przy stole.

dowód: zeznanie świadka D. M. – k. 222 oraz e-protokół z 23.10.2013 r. 00:02:25.

W Areszcie Śledczym w S. powód A. N. przebywał od 12 maja 2010 r. do 8 lutego 2011 r. W tym czasie powód przebywał w wielu celach, jednak powierzchnia każdej z nich była na tyle duża, iż na jednego osadzonego przypadało więcej niż 3 m². W poszczególnych celach powierzchnia cel oraz ilość realnie osadzonych wynosiły:

- cela nr (...) – 17,76 m² – 5 osadzonych;
- cela nr (...) – 18,94 m² – 6 osadzonych;
- cela nr (...) – 8,39 m² – 2 osadzonych;

- cela nr (...) – 19,68 m² – 6 osadzonych;
- cela nr (...) – 17,45 m² – 5 osadzonych;
- cela nr (...) – 18,38 m² – 6 osadzonych;
- cela nr (...) – 18,02 m² – 6 osadzonych;
- cela nr (...) – 9,94 m² – 3 osadzonych;
- cela nr (...) – 17,30 m² – 5 osadzonych;
- cela nr (...) – 18,72 m² – 6 osadzonych;
- cela nr (...) – 10,17 m² – 3 osadzonych.

W areszcie tym skazani palący i niepalący odbywają karę w celach albo dla palących, albo dla niepalących.

dowód: zestawienie i powierzchnia cel w AŚ w S. wraz z faktycznym obłożeniem cel przez skazanych – k. 185 – 186 akt sprawy.

Od lutego 2011 r. powód odbywa karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C.. W zakładzie tym nie są przekraczane normy powierzchniowe na 1 skazanego i w każdym przypadku powierzchnia przypadająca na 1 więźnia wynosi nie mniej niż 3 m².

Dowód: zestawienie pomieszczeń w ZK w C., w których przebywał powód – k. 56 – 58 akt sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie swoje A. N. oparł o przepis art. 248 k.k.w. obowiązujący do 6 grudnia 2009 r. i art. 110 § 2 k.k.w. w wersji obecnie obowiązującej, a także o przepisy Konstytucji RP, w szczególności art. 41 ust. 4, art. 40 i art. 31 ust. 3 Konstytucji, a nadto art. 2 ustawy zasadniczej. Roszczenie powyższe wiąże powód ze swoim pobytom w aresztach śledczych w S. oraz w K. oraz w Zakładzie Karnym w C.. Twierdzi przy tym A. N., że złamane zostały przepisy dotyczące minimalnej powierzchni mieszkalnej na 1 skazanego, która to powierzchnia wynosi 3 m², gdyż cele, w których przebywał, miały powierzchnię mniejszą, co powodowało dyskomfort odbywania kary, wywoływało stres i agresję, utrudniało utrzymanie higieny osobistej, uniemożliwiało poruszanie się po celi oraz zmuszało do spożywania posiłków na łóżku lub taborecie.

Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe w żaden sposób nie potwierdziło zarzutów powoda w zakresie warunków odbywania kary pozbawienia wolności. Przedstawione przez pozwane jednostki zestawienia cel, w których odbywał lub odbywa karę pozbawienia wolności A. N., powierzchnia tych pomieszczeń oraz ilość faktycznie osadzonych jednoznacznie dowodzą, że powód tylko przez 18 dni – i to w okresie przed 6 grudnia 2009 r. – odbywał karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w K. w celi nr (...) o powierzchni 24,85 m², przeznaczonej dla 8 osób, w składzie 9-osobowym. Jednocześnie należy zauważyć, że był to jedyny przypadek, gdy na 1 skazanego – w tym powoda – przypadało mniej niż 3 m² powierzchni celi. Przy osadzeniu 9 skazanych na 24,85 m² faktyczna powierzchnia na 1 skazanego wynosiła **2,76 m²**. W pozostałym okresie odbywania kary wszystkie cele, w których przebywał powód, były na tyle duże, że miał on do dyspozycji ponad 3 m².

Powód, mając do dyspozycji zestawienia nadesłane przez zakłady penitencjarne, w których odbywał karę, nie złożył zasługujących na uwzględnienie wniosków dowodowych, dzięki którym mógłby dane przedstawione przez stronę pozwaną obalić. Sąd nie uwzględnił wniosku dowodowego A. N. o przesłuchanie w charakterze świadków – na

okolicość powierzchni cel i ich obłożenia – dyrektorów Aresztów Śledczych w S. oraz w K. oraz kierowników D. Ewidencji w w/w aresztach. Wnioski dowodowe w ten sposób sformułowane a nadto bez nazwisk i adresów osób, które miałyby być przesłuchane, należało oddalić, nie tylko z racji niespełnienia warunku z art. 258 k.p.c., ale także z tego powodu, że w ocenie Sądu przesłuchanie tychże świadków nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, wobec wcześniejszego szczegółowego przedstawienia wykazu cel, w których odbywał lub odbywa karę powód, ich powierzchni oraz ilości faktycznie osadzonych. Trudno bowiem było oczekiwać, aby dyrektorzy czy inni pracownicy jednostek penitencjarnych podali dane o warunkach odbywania kary przez powoda inne, niż w zestawieniach wcześniej nadesłanych i przez nich podpisanych. Jako nie mający znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd pominął również dowód z akt osobowych części A, B i C zgłoszony przez pozwanego.

Za niecelowe Sąd uznał przeprowadzanie dowodu z przesłuchania stron, w szczególności powoda w sytuacji, gdy powód miał możliwość wypowiedzenia się na piśmie i złożenia zastrzeżeń do stanowiska strony przeciwnej. Powód wszelkie informacje przesłane przez stronę pozwaną oceniał jako sfałszowane i nie mające związku z sytuacją, jaka w rzeczywistości panowała w celach. W ocenie Sądu bierność powoda wynikała także z faktu, iż nie był on w stanie przedstawić żadnych dowodów dzięki którym mógłby skutecznie obalić dowody i twierdzenia strony pozwanej. W związku z tym A. N. ograniczał się jedynie do ogólnych twierdzeń, że jego wersję mogliby potwierdzić współosadzeni w poszczególnych placówkach ale jednocześnie nie podał nawet jednego konkretnego nazwiska a od pozwanego domagał się przedstawienia listy i adresów współwięźniów celem ich przesłuchania. Pozwany jednak w związku z podstawową zasadą dowodową wynikającą z art. 6 k.c. obowiązku takiego nie miał.

Jedynie w zakresie, w jakim bezsporne jest, że A. N. odbywał karę w celi, w której miał do dyspozycji mniej niż 3 m², należało ocenić, czy 18 dni spędzonych w takich warunkach w celi nr (...) Aresztu Śledczego w K. przed 6 grudnia 2009 r. naruszało dobra osobiste powoda, jego godność i prawo do intymności. W tym też zakresie Sąd postanowił z urzędu przeprowadzić dowód z przesłuchania kierownika działu kwatermistrzowskiego AŚ w K., który wyjaśnił, iż mimo nieznacznego zagęszczenia (o 0,24 m² na osobę) powód nie był pozbawiony możliwości korzystania ze stołu, nie musiał wcale - jak twierdzi - jeść na kolanach czy na taborecie, miał do swojej dyspozycji szafkę, własne łóżko oraz własny taboret. Był więc „wyposażony” w sposób standardowy tak, jak każdy inny skazany odbywający karę – czy to w celi o powierzchni dającej gwarancję co najmniej 3 m² na osobę, czy też w celi, gdzie tej gwarancji nie było. W ocenie Sądu 18 dni pobytu - z blisko 4 miesięcy przebywania w AŚ w K. - w celi, w której miał do dyspozycji nieco mniej niż 3 m², w żaden sposób nie narażało jego dóbr osobistych A. N..

Powód zdaje się też zapominać, że w warunkach kary pozbawienia wolności nie może oczekiwać warunków nawet zbliżonych do warunków wolnościowych. Z odbywaniem kary pozbawienia wolności zawsze łączą się swoistego rodzaju dolegliwości i rygory którym skazani muszą się podporządkować. Naturalną w warunkach więziennych jest konieczność stalego przebywania z wcześniej nieznanymi osobami, tolerowania ich zwyczajów, konieczność hamowania agresji, tolerowania rygorów więziennych włącznie z korzystaniem ze wspólnych sanitariatów i wspólnego spożywania posiłków. Ograniczenia te wynikają z przepisów prawa w tym także z regulaminów odbywania kary pozbawienia wolności i same w sobie nie mogą stanowić źródła roszczeń na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych. Dopiero złamanie wspomnianych przepisów rodzić może ewentualną odpowiedzialność wobec skazanych.

W orzecznictwie sądowym utrwalony jest pogląd, że chociaż przeludnienie może prowadzić do naruszenia podstawowych praw człowieka to jednak odpowiedzialność ta nie ma charakteru bezwzględnego i w zasadzie nie następuje za samo przebywanie osadzonego w przeludnionej celi.

Dla oceny czy nastąpiło naruszenie przepisów konieczne jest ustalenie kompleksowe warunków osadzonego w czasie odbywania kary pozbawienia wolności. Dopiero bowiem ustalenie, że przeważająca większość elementów składających się na ogół warunków i rygorów pobytu podlega negatywnej kwalifikacji, może stanowić o naruszeniu norm prawnych. Ocenie powyższej należy poddać nie tylko powierzchnię celi w porównaniu do ilości osadzonych ale także warunki sanitarne, możliwość zachowania prywatności, możliwość skorzystania z zajęć sportowych, spacerów, dostępu do służby zdrowia.

Jednocześnie istotne jest aby warunki powyższe oceniać według kryterium obiektywnego a nie subiektywnego odczucia osoby osadzonej.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy kategorycznie i według kryteriów obiektywnych należy stwierdzić, że w trakcie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w K. nie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych i to zarówno w trakcie pobytu przez 18 dni w celi nr.(...) /minimalnie przeludnionej/ jak i w pozostałym okresie. Powód miał przez cały okres pobytu w AŚ w K. warunki niezbędne do godnego odbycia kary. Wbrew jego głośnym twierdzeniom miał on do swojej dyspozycji: własne łóżko, taboret, wspólny węzeł sanitarny oraz miejsce przy odpowiednio dużym stole. Nie zachodziła więc potrzeba spożywania posiłków na kolanach czy też na taborecie. Warunki osadzenia w Areszcie Śledczym w K. były przez cały czas bardzo zbliżone i w żaden sposób nie da się przyjąć, że minimalne zagęszczenie powodowało u powoda dyskomfort kwalifikujący się jako podstawa roszczenia o zadośćuczynienie z racji naruszenia dóbr osobistych. W ocenie Sądu mimo zagęszczenia przez 18 dni nie doszło do naruszenia żadnych dóbr powoda.

Podobne warunki odbywania kary towarzyszyły powodowi w Areszcie Śledczym w S. i Zakładzie Karnym w C.. W powyższych placówkach penitencjarnych nie doszło do naruszenia art. 110 kkw a powód każdorazowo przebywał w celi o powierzchni ponad 3 m² na jednego skazanego. Żadnych innych /oprócz przeludnienia/ okoliczności które mogłyby świadczyć o naruszeniu dóbr osobistych powoda A. N. nie przedstawił i jak wspomniano nie obalił twierdzeń strony pozwanej o przestrzeganiu obowiązujących zasad odbywania kary pozbawienia wolności.

W związku z powyższym z braku przesłanek z art. 24 k.c. w związku z art. 448 k.c. powództwo A. N. należało oddalić.

O kosztach zastępstwa prawnego należnego reprezentującej Skarb Państwa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. albowiem częściowe zwolnienie powoda od kosztów dotyczyło wyłącznie kosztów sądowych a nie kosztów zastępstwa prawnego strony przeciwnej.

Na oryginale właściwy podpis